

BANDITAÁLARCOS CUKISÁGBÓL (LEGYŐZHETETLEN?) HÓDÍTÓ

**MOSÓMEDVÉK ÉS
NYESTKUTYÁK
MAGYARORSZÁGON**

Írta:
Joó Annamária
Fotók:
Adobe Stock

A mosómedve és a hozzá hasonló cuki, „álarcos” szörgombóc, a nyestkutya megosztó állatok. Részint aranyos rajzfilmfigurákból lett kedvencek, másrészt Európában gyorsan terjeszkedő inváziós fajok. Már Magyarországon is tartósan megtelepedtek. Milyen veszélyeket jelentenek a hazai élővilágra, visszaszorítható-e az elterjedésük, vagy a harcot már elvesztettük, és jobb, ha hozzászokunk a jelenlétükhöz? Dr. Katona Krisztián vadbiológussal, a MATE Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézetének docensével beszélgettünk a két inváziós faj hazai helyzetéről és a legfrissebb kutatási eredményekről.

Az utóbbi években egyre több olyan állatfajjal találkozhatunk Magyarországon a természetben, amelyekkel azelőtt soha. A médiában is egyre gyakrabban esik szó az idegenhonos és inváziós fajok elterjedéséről, illetve azok káros hatásairól a hazai élővilágra. Most azonban úgy néz ki, egyszerre több betolakodó miatt is fájhat a magyar szakemberek feje, megjelent és az elmúlt években erőteljes terjeszkedésbe kezdett a mosómedve, a nyestkutya, sőt a nutria is.

Ezen inváziós emlősfajok hazai kutatásával jelenleg a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE) vadbiológusai foglalkoznak az Egészségbiztonság Nemzeti Laboratórium Invázióbiológiai Divíziója keretében, egy Európai Unió által támogatott nagyszabású projekt részeként. A programban olyan problémákat vizsgálnak a gödöllői kutatók, ahol bizonyos fajok nagyon hatékonyan, gyorsan tudnak terjedni, növelik az állományaikat, és valamilyen ökológiai, gazdasági vagy társadalmi problémát okoznak. A mosómedve és a nyestkutya pedig mindezeknek tökéletesen eleget tesz. De mit érdemes tudni róluk? Mikor jelentek meg a hazai faunában? Egyáltalán hogyan kerültek a magyarországi élőhelyekre, és milyen potenciális veszélyt hordoznak?

A nyestkutya első pillantásra – különösen a pofáján lévő álarc miatt – könnyen összevethető a mosómedvével

NÉVJEGY

Fotó: Csanádi Márton

Név: dr. Katona Krisztián

Született: 1974

Hivatása: vadbiológus, egyetemi oktató

Hobbija: természetjárás

Dr. Katona Krisztiánt, a kutatás szakmai vezetőjét, a MATE Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézetének docensét kérdeztük.

CUKIK, DE VESZÉLYESEK

„Ha egy mondatban kellene összefoglalni a mosómedve és a nyestkutya hazai történetét, akkor annyit mondhatnék: csendben megjelentek, majd egyre gyorsabban és feltűnőbben terjeszkednek. Nemcsak a külsejük, de bizonyos mértékig a körülményeik is hasonlóak. Mindkettő közepes testű, éjszaka aktív ragadozó. Jellemzően »banditaálarcot« viselnek, ami növeli a cukiságfaktorukat. A mosómedve észak- és közép-amerikai őshazával rendelkezik, a nyestkutya viszont egy kelet-ázsiai faj, így ami közös bennük, hogy messziről jöttek. Ami azt jelenti, hogy hozták őket Európába, leginkább a prémjük, illetve vadászatuk miatt” – magyarázta Katona Krisztián.

Mindezek felül a faunaszínesítés is cél volt. Németországban például az 1930-as években, először Hesse környékén engedtek el két mosómedvepárt, majd több hullámban más-más helyen szintén kitelepítették őket erdei környezetbe, hogy a vadállomány változatosságát növeljék. Kezdetben jó ötletnek tűnt, de hirtelen robbanásszerű állománynövekedést tapasztaltak a németek, és 1995-ben már 3000

A mosómedve nem játék. Eleinte kezes jószág, de ivarérettség után főleg a hímek agresszívvá válnak

példányt vadásztak le, az utóbbi években pedig már 200 ezer egyed került terítékre.

Ilyesmi történt a nyestkutyaival is. A Szovjetunióban 1920 és 1950 között közel tízezer nyestkutya engedtek szabadon, ahol azóta komoly, sok százezres populáció alakult ki.

Fotó: MATE Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet

TRAIL CAM09

10/12/2023 08:09:20AM

a vadonban. Lehet még egy harmadik tényező: a mosómedvéknek a természetes mozgása is vezethet oda, hogy újabb helyeken jelennek meg. A fiatalok a helykereső viselkedésük során több tíz kilométert vagy akár jóval nagyobb távolságokat is megtehetnek.”

VESZTÉSRE ÁLLUNK, DE A HELYZET NEM TELJESEN REMÉNYTELEN

Mint megtudtuk, Magyarországon a legkorábbi mosómedve-észlelés 1982-ben történt a nyugati határszélen, Lövé község közelében, de az első hivatalos bejelentés 1998-ban volt Gödöllőről, ahol egy fácántelegen fogtak meg egy vemhes nőtényt. Nyestkutyát először 1961-ben lőttek a Lónyai-erdőben, a keleti országrészben, majd utána az évek során még érkezett a környékről néhány adat. Jelenleg Pest vármegyében regisztrálnak nagyobb mosómedve-, míg Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar vármegyében kiemelkedő nyestkutyajelenlétet.

Az Országos Vadgazdálkodási Adattár statisztikái szerint az elmúlt húsz évben évente 10-nél kevesebb egyedet ejtettek el mindkét

A MATE kutatói vadkamerákkal kapták lencsévégre a mosómedvéket
Fotó: MATE Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet

A mosómedvét és a nyestkutyát 2010 óta tilos hobbiállatként tartani

fajból, viszont pár éve ezek a számok elkezdtek növekedni, és a legutolsó adatoknál már 17-17 jelentett példány van mosómedvére meg nyestkutyára is. A szabadban élő egyedszám ennél természetesen jóval magasabb lehet mindkét faj esetében, valójában a növekedési tendencia az, ami figyelemre méltó, és aggodalomra ad okot. A populáció létszámának növekedése ugyanis nem egyenletes lesz, hanem egyszer csak el fog érni egy pontot, amikor hirtelen

berobban az állomány, és exponenciálisan tud majd növekedni. A szakemberek szerint ezt nem szabad elérnünk, mert akkor már kezelhetetlenné fog válni a helyzet.

FONTOS AZ ÁLLOMÁNY KONTROLLJA

Arra a kérdésre, hogy akkor mi a teendő a jövőben velük, a vadbiológus nem kertelt: „Nem szabad őket a sorsukra hagyni. Most még nincsen sok mosómedve és nyestkutyá

A mosómedve és a nyestkutyá is csak néhány tíz évvel ezelőtt jelent meg hivatalosan az országban

NYESTKUTYA-ÉRDEKESSÉG

Az emlősöknél viszonylag ritka a monogámia. A nyestkutyá viszont egy életre választ párt, a hím és a nőstény a kölyköket együtt neveli fel. Az egyetlen kutya-féle, amelyik téli álmot alszik.

Magyarországon. Ugyanakkor mára kialakult egy mosómedvepopuláció-góc Pest vármegyében, és egy Bács-Kiskunban is, melyek egyre szorosabban összeérnek. Tehát nálunk is kezd stabil állománya kialakulni. A cél mindenképpen az, hogy ne tudjon terjeszkedni a már meglévő gócpontokból, és ne tudjon növekedni az állomány” – emelte ki Katona Krisztián. Ennek több útja van. Részint a hobbiállattartóknál lehet megfogni a terjeszkedést. Hazánkban 2010 óta kormányrendelet tiltja a mosómedvék és a nyestkutyák kedvtelésből való tartását, szaporítását és forgalmazását. Ezzel meg lehet azt előzni, hogy a megunt, agresszívvá vált házi kedvencek ne kerülhessenek ki a háztartásokból a természetbe, és ne legyenek forrásai újabb kisebb populációknak.

A másik pedig a vadászat. „Fontos, hogy mindkét faj egész évben vadászható, mert így lehet

kordában tartani a populációt. A cukiságfaktor is egy fontos problémakör ezeknél a fajoknál. Az világos, hogy a cél az, hogy olyan idegenhonos fajok, melyek inváziós, gyorsan terjeszkedő, szaporodó fajok, és nagymértékben képesek átalakítani a helyi környezetet, ne tudjanak túlzottan elszaporodni, és még csírájában el lehessen fojtani a betelepülési folyamataikat. Ebben nagyjából mindenki egyetért. Onnantól kezdve viszont, hogy ezt hogyan kellene megvalósítani, már nem annyira egyértelmű a helyzet. A vadászok ugyan a jogszabályi kereteken belül kontrollt gyakorolnak az állományokra, de nem tudják elérni azt, hogy a mosómedvék, nyestkutya teljesen eltűnjenek. A kutatásaink szerint úgy tűnik, ezek a fajok itthon jobban szaporodnak, mint amekkora vadászati nyomás van rajtuk. Ráadásul ezt a megoldást sokan nem is támogatják. Ahhoz, hogy ezeknek az inváziós fajoknak a gyérítése hatékony legyen, magasabb szintekről kellene egy jól működő, átfogó stratégiát létrehozni, amihez több pénz, több munkaerő és motiváció szükséges, ráadásul ezt a rendszert hosszú távon fenn is kell tartani, mert egy év alatt nem lehet megoldani ezeket a problémákat.”

MINDENEVŐ RAGADOZÓ

A szakember úgy véli, azt a legnehezebb meghatározni, hogyan lehet elég erősen beavatkozni. Az egyik ellenhatás a beavatkozásokkal szemben az állatvédelem. Az emberek általában szeretik a kedves, aranyos állatokat, márpedig a mosómedve és a nyestkutya a maga módján ilyen mindaddig, amíg nem látjuk, hogy mennyi mindent tud elfogyasztani a természetben, aminek más aranyos állatok annyira nem örülnek. Talán az állatvédők sem repesnének az örömtől, ha ezt kellene nézniük egy természetfilmen vagy élőben.

Sok problémát tudnak okozni. A mosómedve például szinte mindent felfal. Szó szerint. Állati és a növényi táplálékok egyaránt szerepelnek az étrendjében, megeszi a rovarokat, a hüllőket,

MOSÓMEDVE-ÉRDEKESSÉG

A magyar elnevezése ellenére se nem mos, és se nem medve, mert ő bizony mosómedveféle. Amikor azt látjuk, hogy táplálékát vízbe mártva mosó mozdulatokat végez, akkor valójában nem az étel tisztaságáról gondoskodik, hanem érzékeny mancsával információkat szerez a táplálékról, valójában így érzékeli a környezetét. A vízben mancsa felpuhul, és még érzékenyebb lesz.

a kétélűtüket, a puhatestűeket, a kisméltókat és a madarakat is. Ez utóbbiak közül a fiókákat és a tojásokat preferálja. Katona Krisztián és kollégái egy terepi kísérletben már bizonyították, hogy komoly fészekrabló. A kihelyezett vadkamerák megmutatták, akárhol volt is a fészek – földön, bokrokon, fákon –, egy szempillantás alatt kifosztotta őket. Emellett mezőgazdasági terményt is fogyaszt, egyik kedvence a kukorica, bár ezt elsősorban a vad-disznószerűségről szerzi be.

A nyestkutyával ellentétben a mosómedve jól mászik fára
Fotó: MATE Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet

Gúnyneve trash panda, ugyanis előszeretettel guberál élelmiszerekért a kukákban

Nem hiába hívják a mosómedvét őshazájában, Amerikában „trash pandának” (kukázó panda). „Álarca” miatt kicsit valóban hajaz a pandára, és a háztartási maradékot sem veti meg, előszeretettel üldögel a kukákban élelmiszert guberálva. A vad mosómedve, akármilyen cukinak is tűnik az állatkertekben és a vadasparkokban, semmiképp sem való emberi környezetbe. Terjesztheti többek között a kutyákra halálos szaporonyicát, a veszettséget, illetve a mosómedve-orsóférgyet, amely emberre áterjedve halálos kimenetelű parazitafertőzést is okozhat. Ráadásul hazánkban nincs természetes ellensége. Talán a falkában mozgó és támadó aranyakálnak és a nagyobb testű kóbor kutyáknak van esélyük elejteni egy-egy mosómedvét.

TALÁLKOZHATUNK A BANDITAMASZKOS ÁLLATOKKAL A HAZAI ERDŐKBEN TÚRÁZÁS KÖZBEN?

„Az a »rossz« hírem van, hogy nem valószínű, mivel mindkét faj éjszakai életmódot folytat. Mi, kutatók is elég nehezen bukkanunk a nyomukra, és ez azt is jelenti, hogy a nyomukkal sem nagyon valószínű, hogy találkozni fognak a turisták. De ha valaki véletlenül mégis talál

A mosómedve a helyi faunában komolyabb károkat is okozhat azzal, hogy a madarak tojásait elfogyasztja

Nagy a cukiság-faktora, de veszélyt jelent nemcsak a természetre, de az emberekre is

egy sérült vagy már elpusztult – például elütött – mosómedvét, mindenképpen fontos, hogy az élő állatot ne próbálja simogatni, mert harap és karmol, és nem is kicsit, a tetem érintése pedig fertőzésveszélyes. Tehát ezek tényleg veszélyes helyzetek lehetnek” – hívta fel a figyelmet a vadbiológus szakember. Az esetleges észleléseket inkább – ezzel is segítve a hazai kutatást – jelentsük az Egészségbiztonság Nemzeti Laboratórium Invázióbiológiai Divíziójának megfigyelési honlapján, ezen az oldalon: <https://invazivadak.uni-mate.hu/fajok>. Bár megfigyelni itthon nem nagyon van alkalmunk a vadonban őket, ez tulajdonképpen jó hír is, mert pont az lenne a lényeg, hogy ne is lássuk sehol sem a természetben, mert akkor a többi őshonos élőlénynek lehet örülni. ■

